

Zbiór Orzeczeń

Sprawa C-584/19

**Postępowanie karne
przeciwko
A i in.,**

(wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Landesgericht für Strafsachen Wien)

Wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 8 grudnia 2020 r.

Odesłanie prejudycjalne – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz dochodzeniowy – Dyrektywa 2014/41/UE – Artykuł 1 ust. 1 – Artykuł 2 lit. c) ppkt i) i ii) – Pojęcia „organu wymiaru sprawiedliwości” i „organu wydającego” – Europejski nakaz dochodzeniowy wydany przez prokuraturę państwa członkowskiego – Niezależność od władzy wykonawczej

Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz dochodzeniowy w sprawach karnych – Dyrektywa 2014/41 – Pojęcia organu wymiaru sprawiedliwości i organu wydającego w rozumieniu art. 1 ust. 1 oraz art. 2 lit. c) dyrektywy – Prokurator lub prokuratura – Włączenie – Potencjalny ustawowy stosunek podporządkowania tego prokuratora lub tej prokuratury względem władzy wykonawczej – Ryzyko podlegania indywidualnym poleceniom lub instrukcjom ze strony władzy wykonawczej – Brak wpływu

[dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/41, art. 1 ust. 1, art. 2 lit. c)]

(zob. pkt 46, 50–54, 63, 64, 69, 72, 74, 75 i sentencja)

Streszczenie

Inaczej niż w przypadku europejskiego nakazu aresztowania europejski nakaz dochodzeniowy może zostać wydany przez prokuraturę państwa członkowskiego narażoną na ryzyko podlegania indywidualnym instrukcjom ze strony władzy wykonawczej

Prawa podstawowe osoby, której dotyczy europejski nakaz dochodzeniowy, są wystarczająco chronione zarówno na etapie jego wydania, jak i wykonania w innym państwie członkowskim

Staatsanwaltschaft Hamburg (Prokuratura w Hamburgu) prowadzi postępowanie karne przeciwko A. i innym nieustalonym osobom w sprawie oszustwa. Osoby te są podejrzewane o to, że w lipcu 2018 r., wykorzystując uzyskane niezgodnie z prawem dane, sfalszowały 13 poleceń przelewu, na podstawie których na rachunek bankowy otwarty na nazwisko A. w banku austriackim została prawdopodobnie przekazana kwota około 9800 EUR. W ramach postępowania przygotowawczego w tej sprawie prokuratura w Hamburgu wydała w maju 2019 r.

europejski nakaz dochodzeniowy¹, który przekazała Staatsanwaltschaft Wien (prokuraturze w Wiedniu, Austria) i w którym zwróciła się do tej prokuratury o przekazanie jej kopii wyciągów z omawianego rachunku bankowego za rozpatrywany okres Tymczasem zgodnie z austriackim kodeksem postępowania karnego austriacka prokuratura może zarządzić przeprowadzenie takiej czynności dochodzeniowej tylko po jej wcześniejszym zatwierdzeniu przez sąd. W związku z tym pod koniec maja 2019 r. prokuratura w Wiedniu zwróciła się do Landesgericht für Strafsachen Wien (sądu krajowego do spraw karnych w Wiedniu, Austria) o zatwierdzenie tej czynności dochodzeniowej.

Stwierdziwszy między innymi, że zgodnie z prawem niemieckim prokuratura w Hamburgu może otrzymywać instrukcje, w tym w sprawach indywidualnych, ze strony Justizsenator von Hamburg (ministra sprawiedliwości kraju związkowego Hamburg, Niemcy), sąd ten zastanawia się, czy przedmiotowy europejski nakaz dochodzeniowy podlega wykonaniu przez organy austriackie. Jego wątpliwości dotyczą, konkretniej rzecz ujmując, możliwości zastosowania na gruncie dyrektywy w sprawie europejskiego nakazu aresztowania niedawnego orzecznictwa Trybunału dotyczącego pojęcia „wydającego [europejski] nakaz [aresztowania (ENA)]² organu sądowego” w rozumieniu decyzji ramowej 2002/584³. W konsekwencji wspomniany sąd postanowił zwrócić się do Trybunału o rozstrzygnięcie, czy prokuraturę państwa członkowskiego można uznać za „organ wymiaru sprawiedliwości” właściwy do wydania europejskiego nakazu dochodzeniowego w rozumieniu tej dyrektywy, mimo okoliczności, że w kontekście wydawania tego nakazu jest ona narażona na ryzyko podlegania indywidualnym instrukcjom lub poleceniom ze strony władzy wykonawczej.

Ocena Trybunału

Trybunał, orzekający w składzie wielkiej izby, stwierdził, że pojęcia „organu wymiaru sprawiedliwości” i „organu wydającego” w rozumieniu dyrektywy w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego, obejmują prokuratora państwa członkowskiego, czy też, bardziej ogólnie, prokuraturę państwa członkowskiego, i to niezależnie od ewentualnego ustawowego stosunku podporządkowania ze strony władzy wykonawczej tego państwa członkowskiego, który to stosunek naraża te organy na ryzyko podlegania w ramach podejmowania decyzji w sprawie wydania europejskiego nakazu dochodzeniowego, bezpośrednio lub pośrednio, indywidualnym poleceniom lub instrukcjom ze strony tej władzy.

¹ Ten europejski nakaz dochodzeniowy został wydany na podstawie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/41/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego w sprawach karnych (Dz.U. 2014, L 130, s. 1) (zwanej dalej „dyrektywą w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego”).

² Wyroki: z dnia 27 maja 2019 r., OG i PI (prokuratury w Lubece i Zwickau) (C-508/18 i C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, pkt 90); z dnia 27 maja 2019 r., PF (Prokurator generalny Litwy) (C-509/18, EU:C:2019:457, pkt 57). W pkt 90 wyroku z dnia 27 maja 2019 r., OG i PI (Prokuratury w Lubece i Zwickau) (C-508/18 i C-82/19 PPU, EU:C:2019:456), dotyczącego prokuratorów niemieckich, Trybunał orzekł bowiem, że pojęcie „wydającego nakaz organu sądowego” w rozumieniu decyzji ramowej 2002/584 nie obejmuje prokuratorów państwa członkowskiego, które są narażone na ryzyko podlegania, bezpośrednio lub pośrednio, indywidualnym poleceniom lub instrukcjom ze strony organu władzy wykonawczej w ramach podejmowania decyzji w sprawie wydania europejskiego nakazu aresztowania.

³ Decyzja ramowa Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (Dz.U. 2002, L 190, s. 1) (zwana dalej „decyzją ramową w sprawie ENA”).

W tym względzie Trybunał zwrócił na wstępie uwagę, że zgodnie z tą dyrektywą europejski nakaz dochodzeniowy może zostać wykonany tylko wtedy, gdy organ, który go wydał, jest „organem wydającym”⁴, przy czym jeżeli taki nakaz zostaje wydany przez organ wydający inny niż sędzia, sąd, sędzia śledczy lub prokurator właściwy w danej sprawie, przed przekazaniem do wykonania w innym państwie członkowskim musi on zostać zatwierdzony przez „organ wymiaru sprawiedliwości”.

Uściślwszy powyższe, Trybunał zauważył najpierw, że w odróżnieniu od tego co jest przewidziane w decyzji ramowej w sprawie ENA, w której znajduje się odniesienie do „wydającego nakaz organu sądowego”, bez wyjaśnienia, jakie organy wchodzi w zakres tego pojęcia, w dyrektywie w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego prokurator został wyraźnie wymieniony⁵ wśród organów, które obok sędziego, sądu lub sędziego śledczego mogą być „organami wydającymi”. Trybunał wskazał również, że w owej dyrektywie prokurator jest też jednym z „organów wymiaru sprawiedliwości”, uprawnionych do zatwierdzania europejskiego nakazu dochodzeniowego przed jego przekazaniem organowi wykonującemu, jeżeli taki nakaz zostaje wydany przez organ wydający inny niż sędzia, sąd, sędzia śledczy lub prokurator właściwy w danej sprawie⁶. Trybunał stwierdził, że na gruncie dyrektywy status prokuratora jako „organu wydającego” lub „organu wymiaru sprawiedliwości” nie jest uzależniony od braku jego ustawowego stosunku podporządkowania względem władzy wykonawczej swojego państwa członkowskiego.

Dalej, Trybunał podkreślił, że wydanie lub zatwierdzenie europejskiego nakazu dochodzeniowego podlega innej procedurze i odrębnym gwarancjom od tych, które mają zastosowanie w kontekście wydania ENA. Trybunał stanął w szczególności na stanowisku, że zgodnie z dyrektywą w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego prokurator, który wydaje lub zatwierdza taki nakaz, powinien uwzględnić zasadę proporcjonalności oraz prawa podstawowe osoby, której dotyczy nakaz, oraz że wydany przez niego nakaz powinien być zaskarżalny skutecznymi środkami odwoławczymi, które są co najmniej równoważne ze środkami dostępnymi w ramach podobnego postępowania krajowego. Trybunał podkreślił ponadto, że omawiana dyrektywa uprawnia organ wykonujący, a szerzej państwo wykonujące, do czuwania, w drodze różnych mechanizmów, nad przestrzeganiem zasady proporcjonalności oraz praw podstawowych osoby, której dotyczy nakaz. Trybunał doszedł do wniosku, że zarówno na etapie wydawania, zatwierdzenia, jak i wykonania europejskiego nakazu dochodzeniowego dyrektywa w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego zawiera szereg gwarancji pozwalających zapewnić ochronę praw podstawowych osoby, której dotyczy nakaz.

Trybunał zauważył wreszcie, że cel, jaki realizuje europejski nakaz dochodzeniowy, różni się od celu realizowanego przez ENA. Otóż, podczas gdy ENA ma na celu zatrzymanie i przekazanie osoby, której dotyczy wniosek, w celu przeprowadzenia postępowania karnego lub wykonania kary pozbawienia wolności bądź środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności, to celem europejskiego nakazu dochodzeniowego jest przeprowadzenie co najmniej jednej określonej czynności dochodzeniowej w celu uzyskania materiału dowodowego. W związku z tym mimo inwazyjności niektórych z tych czynności dochodzeniowych, europejski nakaz dochodzeniowy, w odróżnieniu od ENA, nie może ingerować w prawo do wolności osoby, której dotyczy nakaz. Trybunał stanął wobec tego na stanowisku, że z uwagi na wszystkie te różnice między decyzją ramową w sprawie ENA a dyrektywą w sprawie europejskiego nakazu

⁴ W rozumieniu art. 2 lit. c) dyrektywy w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego.

⁵ Co przewiduje art. 2 lit. c) ppkt i) dyrektywy w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego.

⁶ Jak wskazano w art. 2 lit. c) ppkt ii) dyrektywy w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego.

dochodzeniowego przedstawiona w jego niedawnych wyrokach wykładnia⁷, zgodnie z którą pojęcie „wydającego nakaz organu sądowego” w rozumieniu tej decyzji ramowej, nie obejmuje prokuratur państwa członkowskiego, które są narażone na ryzyko podlegania indywidualnym instrukcjom ze strony władzy wykonawczej, nie ma zastosowania na gruncie dyrektywy w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego.

⁷ Wyroki: z dnia 27 maja 2019 r., OG i PI (prokuratury w Lubece i Zwickau) (C-508/18 i C-82/19 PPU, EU:C:2019:456); z dnia 27 maja 2019 r., PF (Prokurator generalny Litwy) (C-509/18, EU:C:2019:457).